

נכרי שעוסק בתורה חייב מיתה

רב דניאל שטיין

א. גמ' סנהדרין (נט.) - נכרי שעוסק בתורה חייב מיתה, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה לנו מורשה ולא להם, וליחשבה גבי שבע מצות, מאן דאמר מורשה, מיגזל קא גזיל לה, מאן דאמר מאורסה דינו כנערה המאורסה, דבסקילה. מיתיבי, היה רבי מאיר אומר מניין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול שנאמר אשר יעשה אתם האדם וחי בהם, כהנים לויים וישראלים לא נאמר, אלא האדם. הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, התם בשבע מצות דידהו. [ח' המאירי (שם) - וכן הדין אם עסק בתורה שלא לכונת קיום עיקרי מצוותיה אלא שלכו פתח לירד לידיעת תורתנו ותלמודינו ראוי ליענש מפני שבני אדם סבורים עליו שהוא משלנו מתוך שרואין אותו יודע ויבואו לטעות אחריו ומ"מ כל שהוא עוסק בעיקרי שבע מצות ובפרטיהם ובמה שיוצא מהם אף על פי שרוב גופי תורה נכללים בהם מכבדין אותו אפילו ככהן גדול שאין כאן חשש לטעות אחריו שהרי אף בשלו הוא עוסק וכל שכן אם חקירתו על דעת לבא עד תכלית שלימות תורתנו עד שאם ימצאנה שלימה יחזור ויתגייר וכל שכן אם עוסק ומקיים עיקרי מצותיה לשמה אף בשאר חלקים שבה שלא משבע מצות].

ב. רש"י (בראשית ז', ב') - "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו" - העתידה להיות טהורה לישראל למדנו שלמד נח תורה. [מהר"ל גור אריה (שם) - והא דאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין נט.) גוי שלמד תורה חייב מיתה, היינו שאחר שנתנה תורה לישראל, כדמוכה התם משום שהיא מאורסה לישראל, אבל קודם מתן תורה יש לו ללמוד שפיר].

ג. שלטי הגיבורים (ו. בדפי הרי"ף) - ולא נאמר כל זה אלא בתורת משה ומצותיה שנצטוו בהן ישראל אבל נביאים וכתובים נראה בעיני שמתר ללמדו שרואה בהן נחמות האמורים לישראל ותשובות שראוי להאמין לאפיקורסים ועי"כ אפשר שישלם דרכו.

ד. תשובת הרמב"ם (סי' קמ"ט) - ומותר ללמד המצות לנוצרים ולמשכס אל דתנו, ואינו מותר דבר מזה לישמעאלים, לפי מה שידוע לכם על אמונתם, שתורה זו אינה מן השמים, וכאשר ילמדו דבר מן כתוביה מתנגד למה שבדו הם מלבם לפי ערבוב הסיפורים ובלבול העניינים אשר באו להם, הרי לא תהיה זו ראייה אצלם, שטעות בידיהם, אלא יפרשוה לפי הקדמותיהם המופסדות ויוכלו להשיב עלינו בזה בטענתם ויטעו כל גר וישראל, שאין לו דעת, ויהיה זה מכשול לישראל האסורין ביניהם בעונותם. אבל הערלים מאמינים בנוסח התורה שלא נשתנה, ורק מגלים בה פנים בפרושם המופסד ומפרשים זאת בפירושים, שהם יודעים בהם, ואם יעמידום על הפרוש הנכון, אפשר שיחזרו למוטב, ואפילו לא יחזרו, כשרוצים שיחזרו, לא יבוא לנו מזה מכשול ולא ימצאו בכתוביהם דבר שונה מכתובינו.

ה. גמ' ב"ק (לה.) - ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם, קראו ושנו ושלשו. [תוס' (שם) ד"ה קראו - ויש לומר דבע"כ עשו ע"פ דברי המושל ולא נתחייבו למסור עצמן אי נמי עשו עצמם גרים כדאי' בספרי דפרשה אף חובב עמים]. [יש"ש (פ"ד סי' ט) - משמע מכאן דלא שרי ללמוד תורה לגוי, אף משום שלום מלכות. וק"ו משום שכר הנאה. אם לא בגזירה והכרח. ואוי להם לאותם שנמצאו במדינת ספרד ולועזו וארץ ישמעאל, הלומדים תורת ה' עם האומות בעבור הנאתן, ותשלומי שכרן. הם המילדים בנים לע"ז. כי אח"כ הם מהפכים למינות, כאשר שמענו וראינו בעו"ה. וה' מסר התורה בקבלה למשה לומר ליהושע, ויהושע לזקנים כו'. א"כ אותן האנשים החטאים בנפשותם ובגופם להפר עצת ה'. אשר לומדים עם האומות, לפע"ד גדול עונם מנשוא. ולא יראו בנחמות ציון].

ו. גמ' חגיגה (יג.) - אין מוסרין דברי תורה לנכרי שנאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום. [תוס' (שם) ד"ה אין - היה קשה להר"ר אלחנן תיפוק ליה דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה וכו' והמלמדו עובר אלפני עור לא תתן מכשול, וכי תימא בז' מצות דידהו דאינו חייב מיתה כדאמר הש"ס התם, והא מצוה איכא למוסרם להם וכו' וי"ל דהכא מיירי אפילו היכא דאיכא עובד כוכבים אחר שרוצה ללמדו דליכא לפני עור]. [הגה' הב"ח (שם) - בס' עין יעקב תירצו תירוץ אחר וז"ל וי"ל דהיינו קודם שניתנה התורה אבל לאחר שניתנה התורה והתירה להם ילפינן מהאי קרא דאף ז' מצות אסור ללמדם]. [מהרש"א (שם) - לא קאמר אין מלמדין תורה לעובדי כוכבים דהא ודאי בז' מצות דידהו מלמדין אותן ובשאר מצות התורה עובד כוכבים הלומד אותה חייב בנפשו אלא דהכא נלמד מענינו דאין מוסרין לעובדי כוכבים היינו טעם וסוד המצות ואפי' בז' מצות שלהם אין מוסרין להם סודן וטעמן]. [טורי אבן (שם) - דר"א ס"ל כמ"ד מורשה ומשום לתא דגזל נגע בה והיכא דישראל מוסר לו ומלמדו ברצונו תו ליכא משום גזל, דלא יהא אלא ממונא אי יהיב ליה מדעתו תו ליכא משום גזל].

ז. גמ' ב"ק (לה.) - דא"ר יוסף עמד וימודד ארץ ראה וכו', מה ראה, ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם וכו', א"כ מצינו חוטא נשכר, אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר, ולא, והתניא ר"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול, ת"ל אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כהנים ולויים וישראלים לא נאמר אלא אדם, הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, אמרי אין מקבליים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה.

ח. גמ' ב"ב (כא:) - אחד מבני החצר שביקש לעשות רופא אומן וגרדי ומלמד תינוקות בני חצר מעכבין עליו, הכא במאי עסקינן בתינוקות עכו"ם. [רבנו גרשום (שם) - אם רוצה ללמוד ספר רפואה או מקרא יכול לעכב עליו דלא מצי עביד].

ט. גמ' גיטין (ס:) - א"ר יוחנן לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל.

י. גמ' שבת (לא.) - מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד, אמר הללו למי, אמרו לו לכהן גדול, אמר אותו נכרי בעצמו, אלך ואתגייר בשביל שישימוני כהן גדול, וכו' בא לפני הלל גייריה, אמר לו כלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות, לך למוד טכסיסי מלכות, הלך וקרא, כיון שהגיע והזר הקרב יומת אמר ליה מקרא זה על מי נאמר, אמר לו אפילו על דוד מלך ישראל, נשא אותו גר קל וחומר בעצמו ומה ישראל שנקראו בנים למקום, ומתוך אהבה שאהבם קרא להם בני בכרי ישראל כתיב עליהם והזר הקרב יומת, גר הקל שבא במקלו ובתרמילו על אחת כמה וכמה וכו'. [מהרש"א (ח"א שם) - ק"ק הא אין מקבלין גרים משום שלחן מלכים ולא משום אישות, ולא עדיף האי שנתגייר ללבוש בגדי כ"ג. וצ"ל הא דקאמר אתא קמי הלל וגייריה וכו', לאו דוקא הוא, דלא גייריה עד לבתר הכי שידע שגר אסור בכהונה. ולא קאמר דגייריה אלא שקבל עליו לגייר, ומתוך שלא לשמה בא לשמה. ואין להק' דא"כ היאך לימדו תורה קודם שנתגייר, הא עכו"ם שעוסק בתורה חייב מיתה. די"ל דהכא כיון שבא להתגייר שרי ללמוד תורה].

יא. תוס' יבמות (כד:) ד"ה לא - וההיא דפ"ב דשבת (דף לא.) ההוא דאתא לקמיה דהלל ואמר גיירני ע"מ לעשות כ"ג בטוח היה הלל דסופו לעשות לשם שמים.

יב. גמ' יבמות (מח:) - הרי הוא אומר "וינפש בן אמתך" א"ל בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו הכתוב מדבר, דכ"ע מיהת וינפש בן אמתך בעבד ערל כתיב, וכו' כשהוא אומר "למען ינוח עבדך ואמתך כמוך" הרי עבד מהול אמור, הא מה אני מקיים וינפש בן אמתך בעבד ערל. [תוס' ישנים (שם) - ותימה דאמרינן עובד כוכבים ששבת חייב וי"ל דזה כיון דדעתו להתגירר מצי לשבות. וא"נ דאף כי אינו מצוה על שבת מכ"מ אנחנו מצוים שלא לחלל שבת על ידינו לצוות לו ישראל לעשות מלאכתו].

יג. תשו' אגר"מ (ח"ב יו"ד סי' קל"ב) - הנה פשוט לענ"ד דמה שא"ר אמי בחגיגה דף י"ג אין מוסרין דברי תורה לעכו"ם, הוא דוקא כשכוונתו למוסרם להעכו"ם אבל כשכוונת הלומד דברי תורה הוא ללומדם בעצמו ולמוסרם ליהודים הנמצאים שם, לא נאסר מחמת שנמצא שם גם עכו"ם שג"כ ישמע ממילא הדברי תורה. וכעין ראייה יש להביא וכו' ומצינו שטבי עבדו של ר"ג היה ת"ח גדול וראוי ליסמך כדאיתא ביומא דף פ"ז, והיו החכמים לומדים ומפלפלים אף כשהיה טבי נמצא אצלם ככוונתו לשמוע דברי חכמים כדאיתא בירושלמי פ"ב דסוכה ה"א ומובא בתוס' סוכה דף כ' ד"ה ראיתם, אלמא דכיון דכוונתם היה ללמד בעצמם לא נאסרו אף שידעו שטבי שהוא עבד נמצא שם שג"כ לומד מהם. ומסתבר שכן הוא ג"כ בעכו"ם שהאיסור הוא רק כשהכוונה הוא למסור להעכו"ם אבל כשהלמוד הוא לישראל אף שנמצא שם גם עכו"ם שג"כ שומע אין לאסור.